VEO / VKE
JP

5.3.2018

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Vaikuttaminen EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen 2021 alkaen; TEN-T verkko

1. EU:n liikennerahoituksen periaatteet

Komissio antanee toukokuussa 2018 (alustavasti 2.5.) ehdotuksen uudeksi monivuotiseksi rahoituskehykseksi (2021–) ja samalla tiedonannon CEF-asetuksesta seuraavalla rahoituskaudella. Nykyiset asetukset TEN-verkosta ja CEF-rahoituksesta on annettu joulukuussa 2013.

TEN-verkko on kuvattu TEN-suuntaviiva-asetuksessa. TEN-T-verkko on kaksitasoinen liikenneverkko, joka muodostuu ydinverkosta ja kattavasta verkosta. Ydinverkon on määrä valmistua vuoden 2030 loppuun mennessä ja kattavan verkon vuoden 2050 loppuun mennessä.

CEF-rahoitusasetuksessa kerrotaan periaatteet, joilla TEN-verkkoon myönnetään unionin rahoitustukea liikenteen, energian ja televiestinnän infrastruktuurihankkeissa. Liikennesektorilla Suomen ja muiden ”vanhojen” jäsenmaiden hankkeissa kansallinen rahoitusosuus on yleensä 80 prosenttia. Sen sijaan koheesiomailla kansallinen rahoitusosuus voi olla paljon pienempi, noin 20 prosenttia. Hankkeiden suunnitteluun CEF-rahoitusta voi saada enimmillään 50 %.

CEF-asetuksessa listataan myös yhdeksän ydinverkon käytävää ja horisontaaliset painopistealueet, joihin tukea on saatavissa. Ydinkäytävistä kahden osia on Suomessa Pohjanmeri-Itämeri (Suomi on käytävän päätepiste pohjoisessa ja kattaa vain Helsingin satamat ja lentoaseman) ja Skandinavia-Välimeri (Suomesta mukana Venäjän raja – Hamina/Kotka – Helsinki – Turku/Naantali). CEF-tukea voi saada vain ratahankkeisiin, MoS, ERTMS, SESAR, innovatiivisiin ja ITS- hankkeisiin. Horisontaalisia painopisteitä ovat Innovatiivinen hallinnointi ja palvelut (eri liikennemuodot) sekä Uudet teknologiat ja innovointi.

Rahoituskehykset kertovat, paljonko CEF-rahoitusta on käytettävissä. Rahoituskauden 2014–2020 liikennealan budjetti on 24,1 miljardia euroa, josta 11,3 miljardia euroa on korvamerkitty koheesiomaille. Yli 90% nykyisen rahoituskauden määrärahasta on jo sidottu.

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

2. Suomen saama TEN-T rahoitus

Suomen valtion saannon kannalta haasteena on tällä rahoituskaudella ollut pula suurista ratahankkeista. Ainoalla tukikelpoisella rataosalla Turusta Helsingin kautta Vainikkalaan ei ole voitu käynnistää tarpeeksi rakennushankkeita (ratahankkeiden tuki tällä kaudella on jäämässä alle viidesosaan edellisestä rahoituskaudesta). Ratahankkeisiin tukea on toistaiseksi saatu noin 17,7 milj. euroa. Noin puolet Suomen tällä rahoituskaudella saamasta tuesta (noin 153 milj. euroa) on kohdennettu muiden kuin valtion teknologia-, terminaali ja satamahankkeisiin. Valtion osuus saadusta tuesta on pienentynyt edelliseen rahoituskauteen verrattuna.

3. Suomen tavoitteet

EU-ministerivaliokunta on 22.9.2017 linjannut, että ”olisi valtiontaloudellisesti tarkoituksenmukaista kohdentaa tulevaisuudessa nykyistä vähemmän rahoitusta Verkkojen Eurooppa –välineeseen. Tulevissa rahoituskehysneuvotteluissa, tilanteessa jossa välineen kokonaistaso on alentunut, Suomi tavoittelee suhteellisesti korkeampaa saantoa Verkkojen Eurooppa –välineestä.” Linjaus kytkeytyy kysymykseen siitä, miten Iso-Britannian erosta aiheutuva aukko EU-budjetissa paikataan. EU-ministerivaliokunta tukee rahoitustuen kohdentamista myös rajat ylittäviin liikenneverkon osiin, verkon eri osien yhdistämiseen ja pullonkaulojen poistamiseen, kielteisten ympäristövaikutusten vähentämiseen sekä älykkään liikenteen ja innovatiivisiin hankkeisiin.

Suomen päätavoite on lisätä saantoa CEF-rahoituksessa. Haasteena nykyisellä rahoituskaudella on ollut sopivien hankkeiden puute. Rahoituksen saantoa voidaan lisätä:

- Jatkamalla toimia Pohjanmeri-Itämeri –ydinverkkokäytävän jatkamiseksi Helsingistä Tornioon. Tämä lisäisi tukikelpoisten ratahankkeiden määrää jopa 2 mrd. eurolla. (tukea saatavissa max 20 % eli 400 milj. euroa). Ruotsi tulee saada tukemaan Skandinavia-Välimeri –käytävän jatkamista omalla alueellaan Haaparantaan. Myös Jäämeren ratahanke lisää ydinverkkokäytävän jatkeen painoarvoa EU:n liikenneverkossa.
- Käynnistämällä ratahankkeita Venäjän raja– Turku/Naantali –ydinverkkokäytävällä. Esim. ns. Tunnin radan Helsingistä Turkuun arviolta 2,3 mrd. euron kustannuksiin tukea haettavissa jopa 460 milj. euroa. Hankkeen tulisi olla käynnistymisvalmiudessa heti uuden rahoituskauden alussa vuoden 2021 jälkeen, koska valtaosa rahoitustuesta sidotaan silloin.
- Pienempiä, horisontaalisia hankkeita pyritään lisäämään tehostamalla tiedotusta rahoitusmahdollisuuksista. Jo nykyisen rahoitusasetuksen mukaan tukikelpoisia ovat otsikon ”Uudet teknologiat ja innovointi” alla monenlaiset hankkeet: esim. vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluinfrastruktuurin kehittäminen, tien digitalisointi (varmistetaan, että tie ja sen kaikki ominaisuudet ja liikenne sen päällä on datamuodossa saatavilla ja hyödynnettävissä), älykäs liikenne, tekoäly ja muut innovaatiot jne.
- Huolehditaan, että uuden CEF-asetuksen kriteeristö mahdollistaa kaikki ajateltavissa olevat innovatiiviset hankkeet.

4. Vaikuttamistoimet

Pohjanmeri-Itämeri –ydinverkkokäytävän jatkaminen: jalostetaan lobbausaineistoa edelleen, jatketaan yhteydenottoja komissioon kaikilla tasoilla sekä Ruotsiin Skandinavia-Välimeri –käytävän jatkamisasiassa, yhteydet Euroopan parlamenttiin, komission edustajan vierailu Suomessa ja Helsinki-Tornio –välin kehittämispotentiaalin esittely. Tapaamisia on ollut ja on jatkossakin säännöllisesti, ne hyödynnetään järjestelmällisesti ja koordinoidusti.
Venäjän raja–Turku/Naantali –ydinverkkokäytävä: mahdolliset uudet rata-hankkeet ajoitetaan EU-tuen maksimoimisen näkökulmasta. Jos uusia investointeja päätetään aloittaa, otetaan huomioon, että suurin osa TEN-T-tuista sidotaan uuden kauden ensimmäisinä vuosina heti v. 2021 jälkeen.
Pienemmät, horisontaaliset hankkeet: laaditaan tietopaketti rahoituksen mahdollisuuksista, tehokas tiedotus potentiaalisille tuen hakijoille.
CEF-asetuksen kriteeristö: tuodaan Suomen näkökohdat esiin neuvoston työryhmätyöskentelyssä.

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi